

KÖNYVTÁR- ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Általános kérdések

94/263

Information resources and democracy = J.Am. Soc.Inf.Sci. 45.vol. 1994. 6.no. 350-421.p.

Az információbőség és a demokrácia. Tematikus szám, 7 közlemény

Információs társadalom; Tájékoztatás szabadsága

A hét közlemény: Az információbőség és a demokrácia; a paradoxon értelme. – Az önfejlesztő állam; kommunikáció és demokratikus potenciál. – Információ és demokrácia; a kapcsolat alapjául szolgáló feltevések vizsgálata. – A médiumok használata és a politikai aktivitás; a villanegyed-lakók faji és osztályösszetételének változása. – Iskoláskorú gyermekek hozzáférése az információtechnológiához. – A Santa Monica-i PEN program: interaktív kommunikáció, egyenlőség, politikai aktivitás. – A nemzetközi telefonhálózat és a demokratizálódás.

Nemzeti könyvtárügy

94/264

BURAKOWSKI, Jan: Statystyczny skandal = Bibliotekarz. 1994. 3.no. 13-15.p.

Statisztikai botrány

Statisztika -könyvtári

A cikk egyfajta vallomásként mondja el, hogy egy eredetileg lengyel szakos tanár „könyvtáros élete” folyamán miként ismeri fel a könyvtárstatisztika fontosságát, illetve sokféle – tudatosító, összehasonlító és trendfeltáró – funkcióját, amelyet azonban csak akkor tud ellátni, ha kellően tagolt, és hosszú ideig nem változtatnak az adatgyűjtés tartalmán.

A jelenlegi lengyel közművelődési könyvtári statisztika – egy majdnem húsz éve tartó romboló folyamat végeredményeként – már semmiféle funkció ellátását nem teszi lehetővé, minthogy évenként csak az állomány nagyságára és gyarapodására kérdez rá.

A „statisztikai reformerek” évről-évre más és más adatokat kértek be, ami egyre inkább megakadályozta az egyes könyvtári tevékenységeket illetően az idősorok összeállítását. Az adatváltoztatáson kívül a begyűjtött adatok számában is folyton-folyvást szegényedett ez a statisztika. Előbb az olvasótábor foglalkozási, majd korösszetételére vonatkozó adatok kérése tűnt el a gyűjtőívekről, valamivel később az állomány forgalmára vonatkozó adatok kérése is. Aztán a gyarapodás megoszlásának tudakolódásától tekintettek el.

A statisztika további szegényesítése az „ebből a falusi településeken” kimutatásának elhagyásával ment végbe. Időnként teljesen abszurd instrukcióknak kellett eleget tenni az adatgyűjtés során (pl. a közös közművelődési-iskolai könyvtárak tanuló és pedagógus olvasóit tilos volt beszámítani az olvasók létszámba).

Még szerencse, hogy a magukra valamit adó könyvtárak továbbra is ragaszkodnak a korábbi adatgyűjtési és -feldolgozási gyakorlathoz, s így legalább egyedi statisztikai értékelésekre van lehetőség.

Itt az ideje, hogy a szakma a sarkára álljon, s követelje e botrányos gyakorlat megszüntetését, amely azért is veszélyes, mert a központi „döntnökök” így észre sem veszik, hogy az országban egyáltalán működnek közművelődési könyvtárak, hogy jelentős eredményeik vannak a közművelődésben és hogy működési-fejlesztési-beruházási szükségleteik is lennének.

A könyvtári statisztika érdemibbé tételében a Statisztikai Hivatal, a Kulturális és Művészeti Minisztérium, valamint a Lengyel Könyvtárosszövetség illetékeséi a fő felelősség.

(Futala Tibor)

94/265

TRANIELLO, Paolo: Organizzazione bibliotecaria a nuovo regionalismo = Boll.Assoc.Ital. Bibl. 34.vol. 1994. 1.no. 37-52.p.

Res. angol nyelven

A könyvtári rendszer és az olasz regionális államszervezet

Állami irányítás; Együttműködés -regionális; Fenntartó szerv; Könyvtári rendszer országos

Az 1948-as olasz alkotmány által létrehozott, ma is létező regionális felépítés reformjára számos javaslat született az utóbbi időben, talán ezért is érdemes áttekinteni a régiók könyvtárpolitikai szerepét érintő vitákat és terveket. A könyvtáregyesület már 1962-ben, a régiók törvénykezési autonómiájának bevezetése előtt kidolgozta egy általános könyvtári törvény tervezetét a közkönyvtári szolgálat céljairól és szervezetről.

A regionális szintű jogi szabályozás (és finanszírozás) nem alkalmas arra, hogy a mai igényeket kielégítő közkönyvtári szolgáltatás épüljön rá. A jelenlegi szervezet gyenge pontja az adminisztratív egységek rendkívül nagy száma, amelyek gyakran igen kis helyhatóságokhoz tartoznak, és az, hogy a teljesen autonóm testületek irányítása mellett gyakorlatilag lehetetlen a hatékony együttműködési formák kialakítása.

Az átfogó reformnak leginkább a következőket kellene elérni: a régiók vállaljanak aktívabb, technikaibb jellegű és kevésbé bürokratikus szerepet a központi együttműködéses szolgáltatások szervezésében; a felelősség és ellenőrizhetőség elvein nyugvó helyi finanszírozási rendszert; a könyvtári szektort egységes egészként irányító jogi szabályozást, és – ahol szükséges – külön kormányzati támogatást a fejlettségi különbségek csökkentésére.

(Mohor Jenő)

Központi szolgáltatások

94/266

Bibliothektjänst AB, the Swedish central library services organization = Newsl. Round Table Nat. Centres Libr.Serv. 1994. Aug. 6-12.p.

A Bibliothektjänst, a svéd központi könyvtárellátó

Könyvtárellátó; Központi szolgáltatások

A Btj termékeket, szolgáltatásokat és technológiákat fejleszt ki és értékesít. Szolgáltatásai elsősorban a könyvtárak számára szólnak. A Btj-csoport a lundi anyaintézményből és annak két főosztályából (a médiaosztályból és az adatbázis-osztályból), valamint öt leányvállalatból áll.

Lundban tárolják a könyveket és egyéb információhordozókat. A vállalat központi terjesztőhelye Larsbodában, Stockholm külvárosában található. Stockholmban és Göteborgban közvetlenül is árusítják a könyveket.

A Btj médiaosztálya öt részlegről áll. Ide tartozik a központi kötészet, az audiovizuális anyagok részlege, a kiadói részleg, az előfizetői szolgáltatások és a terjesztés. A médiaosztály célja, hogy gyors, megbízható tájékoztatást adjon a könyvekről és egyéb médiáról, tartós könyvtári felszereléseket forgalmazzon.

Az adatbázis-osztály tevékenysége a BURK nevű, kb. 1,2 millió rekordot tartalmazó adatbázisra és az Artikel-Sök indexadatbázisra épül. Együttműködnek az OCLC-vel és a BLDSK skandináviai ügynökei is egyben. Az Artikel-Sök kb. 500 svéd időszaki kiadvány cikkeire való utalást tartalmaz. 1992 óta előfizethető. Az adatbázis elérhető a Bok-Sök visszakereső rendszeren keresztül, ezt gyakorlatilag valamennyi svéd városi hatóság használja. Új kisszámítógépes adatbázisuk az ORIGO, amely az Oracle relációs adatbáziskezelőt használja.

A Btj-Tryck Rt. termékei és szolgáltatásai katalógusok, monochrom vagy többszínnyomású könyvek előállítására, könyvtári termékek forgalmazására, hirdetések intézésére.

A Btj-Produkter Rt. a svéd és a külföldi könyvtárakat látja el bútorokkal és egyéb felszerelésekkel. A svéd piac pangása miatt egy ame-

rikai leányvállalatot is alapítottak Chicagóban. Tavaly Koppenhágában is nyílt egy irodájuk. Új fejlesztés a TORa elnevezésű gépi kölcsönzési rendszer.

A Btj-System Rt. a helyi könyvtári számítógépes rendszer, a Btj 2000/Bravo marketingjével, gépesítési szaktanácsadással, használóképzéssel és rendszerfejlesztéssel foglalkozik. Várható fejlesztés a C/Oracle programnyelv bevezetése, amely UNIX operációs rendszer alatt fut.

A Lundgrens Könyvkereskedelmi Rt. 1993 óta tartozik a Btj-hez. Összekötőként működik a Btj és 6-7 könyváruház között.

A Btj-Europe Rt. 1993 óta működik a belgiumi Antwerpenben. Könyvtári bútorok és anyagok forgalmazásával foglalkozik, szoros együttműködésben a Btj-Produkter Rt-vel.

(Kovács Katalin)

Együttműködés

94/267

BLUE, Sophie: Book Aid International - relieving the book crisis in developing countries = Libr.Rev. 43.vol. 1994. 2.no. 37-45.p.

A Book Aid International szervezet enyhíti a könyvhiányt a fejlődő országokban

Ajándék; Támogatás -más országnak

A korábban Ranfurly Library Service néven ismert, londoni székhelyű könyvsegély-szolgálat 1994. január 1. óta Book Aid International névre hallgat. A jótékonyági szervezetet Lady Ranfurly hozta létre az ötvenes években, bahamai tapasztalatai alapján. Könyvadományozó tevékenységét később kiterjesztette más fejlődő országokra is.

A segélyszolgálat mai támogatói különböző cégek, bankok, az Európai Közösség, egyes kiadók, az edinburghi herceg stb. Thatcher asszony 1991-ben nemzetközi kapcsolatokkal és elméleti politikával foglalkozó könyveit a Book Aid Internationalnak adta. Ezek a könyvek kerültek később a vilniusi egyetemre.

A szervezet 40 éves fennállása óta mintegy 15 millió könyvet adományozott szerte a világon.

Évente mintegy 500.000 könyvet juttatnak el külföldre. Az elmúlt évi szállítmányból 65 ország részesült: 82% a Szaharán túli afrikai államokba került, 1% a Közel-Keletre és Észak-Afrikába, 5% Közép- és Dél-Ázsiába, 5% Délkelet-Ázsiába és a Csendes óceán térségébe, 5% Közép- és Dél-Amerikába és a Karib-tengeri térségbe és 2% Kelet-Európába és a korábbi Szovjetunió utódállamaiba.

A szolgálat személyzetéhez tartozó könyvtárosok évente többször elutaznak a fejlődő országokba, hogy folyamatosan kiértékeljék a segélyek hatékonyságát. A küldendő könyvekre is ők tesznek rendszerint javaslatot, illetve a segélyezett országok Angliába látogató oktatói és könyvtárosai.

Különösen az afrikai országokban áll rendkívül alacsony szinten a könyvkiadás; hiányzik hozzá az anyagi alap, az állami támogatás és a vásárlóerő. Gambiában pl. egy tankönyv a heti átlagfizetés háromszorosába kerül. Tanzániában 90 diák iratkozott be az egyik középiskolába és egyetlen egy tankönyvet nem tudnak nekik adni. A könyvtárakhoz folyamatosan érkeznek a gyermekeknek és felnőtteknek szóló szórakoztató irodalom iránti kérések, nélkülözik a referenzs könyveket és az ismeretterjesztő irodalmat is.

Kambodzsában a Pol Pot rezsim idején elpusztították a könyvtárakat és az egyetemeket. 1979-re összesen 40 orvos maradt az országban, ugyanakkor minden orvosi könyvet megsemmisítettek. Az Orvosi Egyetemen a Book Aid International biztosította a tankönyveket, valamint nyelvkönyveket.

A szolgálat támogatja a helyi könyvkiadást is. Egy 27 könyvből álló, nyomdászati ismereteket tartalmazó könyvcsomagot juttatnak el minél több afrikai nyomdába a személyzet belső képzésének elősegítésére.

110 afrikai egyetemre és nemzeti könyvtárba megküldték az afrikai Books in Printet, hogy így is serkentsék a könyvforgalmat. A könyvadományok nem ártanak a helyi könyvpiacnak, sőt ellenkezőleg. A szolgálat tapasztalata szerint, ha megkapják egy könyv első kiadását, az ösztönzőleg hat a második kiadás megvásárlására, vagy az egy példányban kapott könyv további példányok vásárlására.

Egy gyermekkönyvtár létrehozásánál csak a könyvállomány beszerzése 40 ezer fontot tesz ki. Ez az összeg a Book Aid International segítségével 2 ezer fontra redukálható (a könyvkivá-

lasztás, az adminisztráció és a szállítás költségeire).

A Book Aid International szívesen fogadja könyvtárosok segítségét, pénzbeni és könyvadoományok formájában. Szívesen megküldik a könyvkiválasztás szempontjaira vonatkozó tájékoztató kiadványukat.

(Kovács Emőke)

Lásd még 265, 282-283, 304, 335

Könyvtárosi hivatás

94/268

BELLING, Michael - BISTER, Friederike - KLINKNER, Sabine [et al.]: Berufliche Situation der Fachhochschul-Absolventinnen in den bibliothekarischen Studiengängen = Bibliotheksdienst. 28.vol. 1994. 5.no. 623-636.p.

A főiskolát befejezett könyvtár szakos hallgatók elhelyezkedési lehetőségei

Felmérés; Könyvtáros -felsőfokú; Pályakezdő könyvtáros

Egy korábbi vizsgálat (1989) folytatásaként ismét felmérték, hogy milyen munkalehetőségek várnak az NSZK régi tartományaiban főiskolát végzett fiatalokra. 1993 elején kérdőívvel kerestek fel az 1992-ben végzettek közül 459 hallgatót, közülük 228 küldött vissza értékelhető választ. Ez az NSZK-ban végzett könyvtárszakos hallgatók 36%-a.

A válaszadók 68%-a kapott állást végzettségének megfelelő könyvtárosi vagy informatikai munkakörben, a többi (32%) vagy végzettségétől idegen területen dolgozik, vagy munkanélküli. Az NSZK könyvtárosképzési rendszerében honos háromféle szakirányultság szerint vizsgálva: a közkönyvtári végzettségűeknek csak 59%-a kapott könyvtárosi állást, a tudományos könyvtárosi végzettségűeknek 79%-a, a dokumentalistáknak 71%-a.

A korábbi évekhez képest (melyet az 1989-es felmérés adatai tükröznek) romlottak a közkönyvtári szakirányultságúak elhelyezkedési esélyei (akkor 33%, most 42% maradt közülük

megfelelő munka nélkül) és romlott a tudományos könyvtári szakirányultságúak esélye is (9%-ról 21%-ra emelkedett a megfelelő munkát nem kapók aránya). A dokumentalisták elhelyezkedési lehetősége kis mértékben javult.

Megvizsgálták, hogy a diploma megszerzése után mennyi idő szükséges az elhelyezkedéshez. Az álláshoz jutók többségének három hónapon belül sikerült elhelyezkednie. A későbbi időszakokban viszont – szemben az előző évekkel – rendkívül kevés volt hallgató tudott csak álláshoz jutni.

A hallgatóknak több mint a fele nem végleges, csak határozott időre szóló munkaszerződéshez jutott. E téren csak a dokumentalisták vannak előnyösebb helyzetben (közülük 83%-kal határozatlan időre szóló szerződést kötöttek). A munkaszerződések nagy többsége teljes foglalkoztatottságot nyújt, a hallgatók 12%-a helyezkedett el részfoglalkozásuként, egyharmaduk saját szándékának megfelelően, a többiek kényszerűségből.

A fizetést a legtöbb esetben a közalkalmazotti bérelőírásoknak megfelelően, norma szerint alapították meg, 5% kapott ennél kevesebbet, 16% pedig többet. Kivételek a dokumentalisták: közülük 42% a kötelező norma felett kap.

Megvizsgálták, hogy a különféle szakirányultságú hallgatók speciális végzettségüknek megfelelő munkához jutottak-e? Kiderült, hogy a közkönyvtári szakirányultságú végzetteknek kevesebb mint egyharmada tudott csak közkönyvtárban elhelyezkedni, vagyis abban a munkakörben, amelyre kiképezték. A szakkönyvtárosok esetében sokkal kedvezőbb a helyzet. Jogosan merül fel a kérdés, hogy a könyvtárügy egyes területeire irányuló képzés megfelel-e még a munkaerőpiac tényleges szükségleteinek?

A végzettek 32%-a nem tudott könyvtári-informatikai álláshoz jutni. Egyharmaduk képzettségétől idegen munkát vállalt, pl. a rosszul fizetett és kevésbé kvalifikált könyvesbolti eladói állást. Legnagyobb létszámban a közkönyvtári szakirányultságon végzettek kényszerültek erre. A volt hallgatók 23%-a munkanélküli. A munkanélküliek aránya nem romlott, de nem is javult az előző felméréshez viszonyítva.

A vizsgálatot a kölni főiskola a saját kérdőívein egy speciális szemponttal egészítette ki: felmérték, hogy a munkaerőt kereső intézmények a munkaerő toborzásának milyen módját választották és melyik bizonyult hatásosnak. Kiderült,

hogy legkevésbé a munkaerőhivatalon keresztül történő keresés hatásos, de az intézményen belüli kiírások sem jártak sokkal nagyobb eredménnyel. Célravezetőbbek voltak az újsághirdetések és mindenekelőtt a közvetlen személyes kapcsolatra épülő egyéb toborzási módok, pl. a bemutatkozó beszélgetések.

(Katsányi Sándor)

94/269

STILLER, Henri: L'information documentaire par la prestation de service = Documentaliste. 31.vol. 1994. 1.no. 39-42.p.

Res. angol nyelven

Hogyan jellemzi szakmáját egy információs vállalkozó?

Tájékoztatósi vállalkozás

A legtöbb könyvtáros aggodalommal szemléli az információs vállalkozók munkáját. Franciaországban mostanáig nem sok ilyen vállalkozó volt. Most azonban megjelentek, és ez bizonyos izgalmat keltett a vállalati és tudományos könyvtárosok körében, akiknek a versenytársai. A cikk szerzője egy információs vállalkozó, aki ismerteti a vállalkozók tevékenységét és cáfolja, hogy szolgáltatásaik túl drágák lennének. A vállalkozók és a szakkönyvtárosok kapcsolatát partneri viszonyként értékeli: közösen használják egymást kiegészítő képességeiket. Ami a térítési díjat illeti, azt az erőforrások hatékonyabb használatának és a minőségnek a fényében kell mérlegelni.

(Autoref.)

Lásd még 297

Oktatás és továbbképzés

94/270

ZAHN, Peter: „Buch- und Bibliotheksgeschichte” - überflüssig in der Bibliothekar-Ausbildung? = Bibliotheksdienst. 28.vol. 1994. 4.no. 504-510.p.

A „Könyv- és könyvtártörténet” felesleges tárgy a könyvtárosképzésben?

Könyvtártörténet -egyetemes; Könyvtörténet - egyetemes; Oktatási anyag

A berlini Humboldt Egyetem Könyvtártudományi Intézetében (az NSZK-ban egyedül itt folyik egyetemi szintű könyvtárosképzés!) munkacsoportok dolgoznak a tanterv és a tananyagok gyökeres reformján. 1993 decemberében a tervek szűk körben ismertették, s ekkor vált tudottá, hogy számos elavult ismeret elhagyása mellett a könyv- és könyvtártörténeti stúdiumokat is radikálisan csökkenteni akarják. A javaslat szerint az alapstúdiumok második szemeszterében szerepelne egy történeti tárgy (A könyvtár-, információ- és a dokumentációügy története), de csak heti egy órában. Az alapstúdiumok után a közkönyvtári tagozatban sem a kötelező, sem a választható tárgyak között nem szerepel történeti téma, elmarad a korábban oktatott írás- és könyvtörténeti stúdium is. Így a történeti stúdiumok óraszámja a jelenlegi 56-ról 14-re csökkenne.

A tudományos könyvtári tagozat tantervében szintén nem szerepel történeti stúdium a kötelező tárgyak között.

A szerző nem ért egyet a munkabizottság álláspontjával a következő okok miatt:

1. „A könyvtár-, információ- és dokumentációügy története” tantárgy egyetlen szemeszter heti egy órájában nem vizsgálható.

2. A könyvtártörténet súlypontjainak ismerete (ilyenek pl. a felvilágosodás könyvtári eszméi, a nemzeti szocializmus könyvtárpolitikája, az NSZK és az NDK könyvtárügyi koncepciói stb.) nélkülözhetetlen feltétele egy olyan szakma lényegi megértésének, melynek egyik feladata a kulturális örökség feltárása és megőrzése.

3. Az intézménytörténet és a benne őrzött dokumentumok tartalmi-formai története elválaszthatatlanok.

4. A máig fennmaradt és használt kézirások katalógusok konverziója írástörténeti ismereteket igényel.

5. A régebbi német nyomtatványok (15-19. sz.) gyűjteményi kiegészítése és nemzeti bibliográfiai feltárása – mely széleskörű könyvtári feladat – szintén könyvtörténeti ismereteket tételez fel.

6. A könyvtárosi tanulmányokat választók eleve vonzódnak a könyvhöz, mint hagyományos

médiához. A választott diplomamunkák 23%-a történeti témájú.

7. Angliában, Franciaországban, Hollandiában, Lengyelországban az írás, a könyv és a könyvtárak történeti adatainak feltárása érdekében kiterjedt bibliográfiai és kiadói tevékenység folyik.

8. A tartományi felsőoktatási bizottságok és az általuk létrehívott könyvtárosképzési bizottságok terveiben szerepelnek a könyvtártörténeti stúdiumok.

9. Az Európa-szerte elterjedt gyakorlathoz igazodva az NSZK-ban is napirenden van a felső szintű képzés időtartamának bővítése. Indokolhatatlan e bővítéssel egyidőben egy alaptantárgy csökkentése olyan gyakorlati ismeretek javára (pl. szövegfeldolgozás vagy táblázatkezelés), melyeket még középszinten is oktatnak, s melyek elsajátíthatók (a gépíráshoz hasonlóan) a felsőoktatás keretein kívül is.

(Katsányi Sándor)

94/271

KLIM, I.L. - DONČENKO, N.G.: Bibliotečnoe obrazovanie: opyt i perspektivy = Naučn.Teh. Bibl. 1994. 3.no. 43-52.p. Bibliogr. 19 tétel.

Könyvtárosképzés: tapasztalatok és perspektívák

Könyvtárosképzés -felsőfokú; Tanterv, óraterv

A könyvtárosképzés nagymúltú intézményében a Szentpétervári Kulturális Egyetemen az utóbbi három év kísérleti oktatási programjainak eredményeképpen kialakult az intézmény sajátosságait és tanári karának tudományos lehetőségeit tükröző új tanterv.

Az egyik lényeges változás, hogy ez évtől a szakmai felkészítés háromféle program szerint működik: ötéves egyetemi képzés, középfokú szakmai képzésre épülő hároméves képzés és a nem könyvtári felsőfokú képesítéssel rendelkezők kétéves kurzusa.

A külföldi – főleg az angol, a dán, a finn és az amerikai – oktatási tapasztalatokat felhasználva sikerült olyan rugalmas tanrendszert létrehozni, amely a korábbinál harmonikusabban és logikusabban, ugyanakkor nagyobb választási lehető-

séget biztosítva készít fel a könyvtárosi-bibliográfusi pályára.

A most bevezetésre kerülő tananyag a következő három fő ciklusból áll:

1. Humán és társadalomtudományok az I. és II. évfolyamon (pld. filozófia, pszichológia, etika, közgazdaságtan, az informatika és a számítástechnika alapjai, idegen nyelvek stb.).

2. Az általános elméleti és gyakorlati szakmai ismereteket közvetítő új tárgyak között van a dokumentumáramlások elmélete, ugyanakkor a könyvtárügy történetét taglaló tárgyak későbbre, a VII.-VIII. szemeszterre tolnak.

3. A harmadik ciklust a különböző tudományok és könyvtári szakterületek főként fakultatívan választott tantárgyai alkotják.

A szaktantervi modulok összeállításában megnövelték az egyes szaktanszékek felelősségét, meghatározták a vezető tanszékek szerepét. A vita általában a különböző szakmai felosztások körül forgott. A funkcionális megközelítés olyan új szakmákat kíván, mint „könyvtárügyi menedzser”, „kiállításrendező”, „könyvtári adatbázisok technológusa” stb., vagy a könyvtár típusából adódóan gyermekkönyvtáros és más, összesen 12 javasolt specializáció közel 60 szabadon választható tantárggyal. A szakmai felkészítés tehát fokozatosan, a bevezető kurzusokkal együtt az V.-től a IX. szemeszterig tart, a harmadik évfolyamtól az egyes tanszékekhez kapcsolódva.

A választható szakképzésekről információs kiadványt állítottak össze. Felismerték, hogy a könyvtárosi-bibliográfusi szakképzést az információs szervező munka tágabban vett értelmében ki kell bővíteni. Már most körvonalazódnak olyan új témák, melyek tantárgyi szintű bevezetéséről gondolkodnak. Ilyen például a „Társadalmi kommunikáció”, „A könyvtárak és információs szolgáltatások felhasználói”, „Információs rendszerek”, „Összehasonlító és nemzetközi könyvtárügy”, és a különleges típusú (múzeumi, zenei, országgyűlési stb.) könyvtárak tevékenységére felkészítő kurzusok.

A továbbfejlesztés irányai az amerikai módszer honosító 2,5 éves magszteri képzés, mely a könyvtárosi továbbképzést és a más diplomával rendelkezők kombinált képzését hivatott biztosítani.

(Bíró Júlia)

Lásd még 298-299, 314, 332

Szabványok, normatívák

Lásd 284, 305, 328-331

Egyesületek

Lásd 302

KÖNYVTÁRAK ÉS TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Nemzeti könyvtárak

94/272

BORODIN, O.R.: Kako dolžna byt' nacional'naâ biblioteka? = Naučn.Teh.Bibl. 1994. 4.no. 7-10.p.

Milyennek kell lennie a nemzeti könyvtárnak

Nemzeti könyvtár

A nemzeti könyvtár alapfeladata a nemzeti dokumentumtermés megőrzése. Ma Oroszországban a nemzeti impresszum megoszlik több könyvtár állománya között, vagyis a nemzeti könyvtári funkciót több könyvtár látja el. Ezért a jogi szabályozásban két megoldás lehetséges: vagy néhány nagykönyvtár megkapja a teljes vagy részleges nemzeti könyvtári státuszt (ez szerepel a nemzeti könyvtárról szóló új törvény tervezetében, és gyakorlatilag már két nemzeti könyvtár működik, a szentpétervári Rossijskaâ nacional'naâ biblioteka (Orosz Nemzeti Könyvtár), illetve a moszkvai Rossijskaâ gosudartsvennaâ biblioteka (Orosz Állami Könyvtár). A másik megoldás, hogy a jelenleg működő nagykönyvtá-

rakból közös elnevezéssel (pl. Nacional'naâ biblioteka Rossii, Oroszország nemzeti könyvtára) konzorciumot hoznak létre, akár kettőt is, egyet Szentpéterváron és egyet Moszkvában. A konzorciumon belül minden könyvtár megőrizné belső autonómiáját és mai jogainak többségét, de egy új egység részeként új jogokat is kapna.

A nemzeti könyvtár privilégiumai (függetlenül a fenti megoldásoktól):

– A szükséges számban és ingyen részesül a kötelezpéldányokból megőrzés és kiadványcse-re céljára.

– A nemzeti könyvtári funkciók ellátásához szükséges költségvetése önálló rovatban szerepel az állami költségvetésben, illetve devizával is gazdálkodhat.

– Garanciákat kap az állománynak, épületének, felszerelésének, telkének elidegeníthetlenségére.

– Adókedvezményekben részesül kereskedelmi tevékenysége, ha a bevételt a szabályzatban rögzített célokra használják fel.

Hogy a nemzeti könyvtárak tevékenysége a korszerű követelményeknek megfelelően, sok a tennivaló:

– Létre kell hozni a kurrens gyarapodás számítógépes katalógusát, ki kell dolgozni a retrospektív konverzió programját.

– El kell látni a nemzeti könyvtárakat a korszerű információtechnológiai eszközökkel.

– Orosz nemzeti kölcsönzőközpont (dokumentumellátó központot) kell létrehozni, amely részben kereskedelmi alapon működne.

– Nagy kiadói-nyomdai üzemet kell létrehozni a nemzeti könyvtárak mellett.

– Speciális bankot kell alapítani a nagykönyvtárak támogatására és pénzügyeik lebonyolítására.

– A nemzeti könyvtárban a következő intézeteket kell létrehozni: restauráló és konzerváló intézet oktatási központtal, bibliográfiai és könyvtártudományi intézet, régi könyvek és kéziratok intézete.

– Létrehozandó új szervezeti egységek: orientalisztikai könyvtár, klasszikus régiségek kabinete, a vallási irodalom könyvtára, gyermek- és ifjúsági irodalmi részleg.

A nemzeti könyvtár épületén belül és kívül olyan infrastruktúrát kell megteremteni, amely elősegíti a dolgozók és az olvasók munkáját és pihenését (étterem, büfé, a testi fogyatékosokat is szolgáló liftek és lépcsők stb.).